

KVÆLSTOFBREMSSEN I BUND – UDSPIL TIL KVÆLSTOFREDUKTION FREM MOD 2027

Den danske kvælstofindsats har slået fejl. Det seneste årti er udledningen ikke faldet, trods flere politiske aftaler. Samtidig er danske fjorde og kystvande ramt af historisk store iltsvind. Der er brug for en akutplan for at nedbringe udledningen af kvælstof til havmiljøet.

DANMARK HAR TRAVLT

I 2027 skal samtlige danske kystvande være i såkaldt "god økologisk tilstand" ifølge EU's Vandrammedirektiv. Blot fem ud af 109 kystnære havområder lever i dag op til målene. Der er brug for en akutplan for at nedbringe udledningen af kvælstof til havmiljøet.

- Der udledes i gennemsnit 56.300 tons kvælstof pr. år
- Målet er ifølge Miljøstyrelsen 38.300 tons kvælstof pr. år
- Udledningen skal sænkes med ca. 18.000 tons kvælstof pr. år

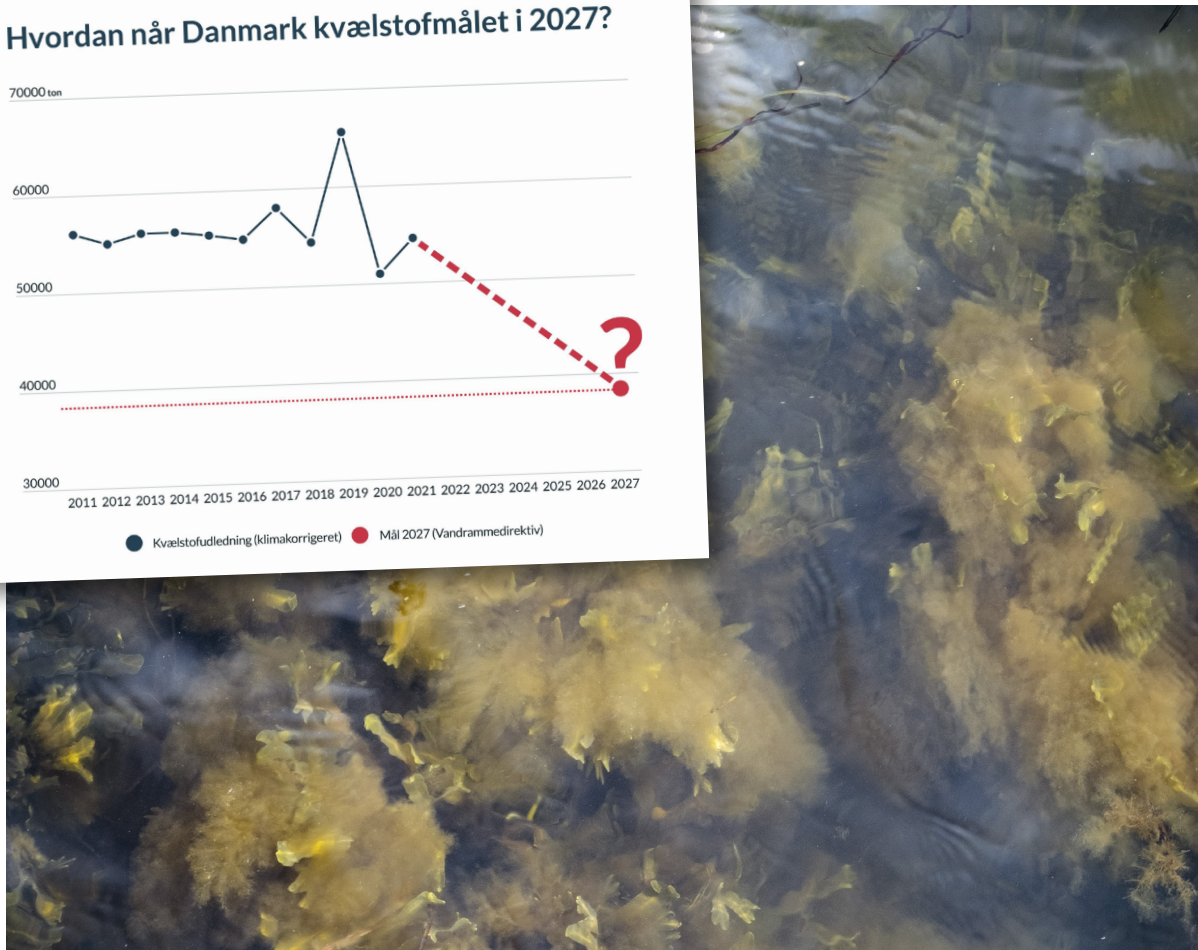
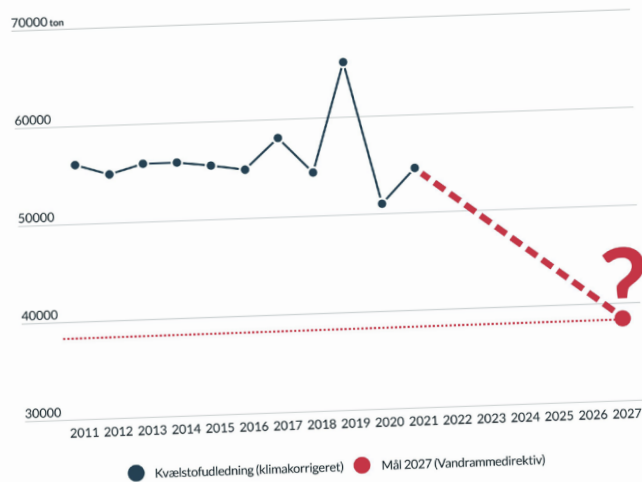
Politisk har der været stor fokus på at nedbringe landbrugets kvælstofudledning med efterafgrøder samt de

såkaldte kollektive virkemidler (kvælstofvådområder, minivådområder, lavbundsprojekter og privat skovrejsning).

De kollektive virkemidler leverer ifølge den seneste opgørelse fra Miljøstyrelsen en reduktion på projekter for samlet ca. 1.322 tons kvælstof – flere af disse projekter er endnu ikke gennemført.

Det er vores vurdering, at de kollektive virkemidler med den mest optimistiske vurdering kan levere en indsats på 2.450 tons i 2027. Dermed mangler der indsatser for ca. 15.500 tons.

Hvordan når Danmark kvælstofmålet i 2027?

Store udledninger af kvælstof til havmiljøet booster algevæksten og øger dermed risikoen for iltvind i kystnære havområder.

HVAD KAN VI SÅ GØRE?

Vi foreslår følgende veje til at nå reduktionsmålet frem mod 2027. For både det hurtige og det langsigtede spor gælder, at tiltagene så vidt muligt skal implementeres inden 2027:

Det hurtige spor

- for en hurtig effekt

- 1. Den nye målrettede kvælstofregulering skal indføres med fuld kraft fra 2025.** Kvoter skal tildeles på baggrund af hvor meget kvælstof, der maksimalt kan udledes til et havområde for at kunne sikre god økologisk tilstand. Udvikling af det nye retentionskort skal fremskyndes, og kortet skal implementeres i kvotereguleringen hurtigst muligt.
- 2. Afbrydelse af dræn omkring ådalene, inden vandet når vandløbene.** Det skal ske i sammenhæng med ekstensivering af de dyrkede arealer omkring vandløbene. Virkemidlet er omkostningseffektivt.
- 3. Kvælstofindsatsen skal planlægges og udføres sammen med andre indsatser.** Mange af de arealer, som er relevante i forhold til at nedbringe kvælstofudledningen er også vigtige i forhold til at reducere CO₂-udledningen, lave klimasikring, udvikle naturområder og genoprette vandløb. Disse synergiefekter bør tænkes sammen med kvælstofindsatsen – herunder finansieringen.

Det langsigtede spor

- vigtige og langtidsholdbare løsninger

- 1. Ekstensivering af 200.000 hektar lavbundsjord og vandløbsnære arealer.** Ambitionen i landbrugsaftalen fra 2021 er at tage 100.000 hektar kulstofrige lavbundsjord ud af intensiv landbrugsdrift. Men potentialet for ekstensivering af jorder med effekt på både klima og kvælstof er meget større. Ambitionen bør derfor være accelereret til ekstensivering og/eller vådlægning af ca. 200.000 hektar jorder.
Trin 1: Puljen til multifunktionel jordfordeling (MUFJO) skal på næste finanslov og forblive en fast pulje. Puljen skal sikre hurtig og udbredt igangsættelse af jordfordelingsprojekter med høj prioritering af vandmiljøindsats.
Trin 2: Sæt gang i de tværkommunale vandoplandsstyregrupper (VOS'ere) ved at inddrage flere interessenter i at planlægge jordfordeling og ekstensivering af jorder af hensyn til vandmiljø, naturgenopretning og klimatilpasning ved at genskabe naturlig hydrologi med genslyngning af vandløb og hævning af vandløbsbund.
- 2. Øget fokus på omlægning til økologi og dyrkning af plantebaserede fødevarer.** Målet i landbrugsaftalen er at fordoble det økologiske areal i 2030. Dette mål bør øges, og der bør iværksættes tiltag for at øge hastigheden i omlægningen til økologi. Derudover er der netop oprettet en fond, som skal øge produktionen af plantebaserede fødevarer. Det er et godt første skridt, men der bør afsættes yderligere finansiering til at understøtte omstillingen.
- 3. Mål for skovrejsning skal indfries hurtigt.** Skovrejsning har stor effekt på kvælstofudvaskning. I landbrugsaftalen har parterne afsat 613 mio. kr. i 2022-2030 til privat skovrejsning. Regeringen har i sit regeringsgrundlag sat et mål om 250.000 ha skovrejsning. Dette mål skal indfries hurtigt og i samspil med øvrige jordfordelingsindsatser. Der bør laves en akut plan og afsættes finansiering til at nå størstedelen af målet inden 2027.

Synergieffekter på klima og biodiversitet

Mange indsatser til reduktion af kvælstof har samtidig en positiv effekt på både biodiversitet og klimaløsninger. Vi kan faktisk indfri flere grønne mål, samtidig med at vi redder havmiljøet.

Ved ekstensivering af å-nær landbrugsjord skal der ikke længere dyrkes korn og andre afgrøder, som kræver pløjning, gødsning og sprøjtning. På den måde kan naturen i vandløbene og ådalene komplementere hinanden, og vi får de naturlige enge tilbage. Det vil både sikre større biodiversitet, afhjælpe oversvømmelser af landbrugsjord og byer samt binde næringsstoffer og drivhusgasser, og dermed reducere udledningen af både kvælstof og CO₂.

Marin naturforbedring: Havmiljøet skal genopbygges

Det kan tage årtier, før effekten af kvælstofreduktioner slår igennem i havets økosystemer. Når kvælstofudledningen er sænket tilstrækkeligt i de enkelte vandområder, bør der iværksættes marin naturforbedring og -genopretning i form af udplantning af ålegræs og etablering af stenrev og biogene rev (østers og muslingebanker). Naturforbedringen vil på sigt gøre havmiljøet meget mere robust.

Marin naturforbedring er bydende nødvendigt for at genrejse havmiljøet, men i dag er indsatsen afhængig af frivillig arbejdskraft og store fondsmidler. Der bør fremover afsættes flere midler fra staten til marin naturforbedring.

De danske fjorde og kystvande har de senere år været ramt af historisk store iltsvind. Udledningen af kvælstof fra primært landbruget har en stor negativ effekt på både havnatur og vandmiljø, og der er brug for en akut indsats for at mindske udledningen.

Thyge Nygaard

Landbrugspolitisk seniorrådgiver
Danmarks Naturfredningsforening
31 19 32 55
tny@dn.dk

Niklas Sjøbeck Jørgensen

Landbrugspolitisk rådgiver
Rådet for Grøn Omstilling
33 18 19 45
niklas@rgo.dk

Helene Meden Hansen

Landbrugspolitisk rådgiver
Greenpeace Nordic
20 89 67 70
helene.hansen@greenpeace.org

Lars Brinch Thygesen

Natur- og miljøkonsulent
Danmarks Sportsfiskerforbund
40 14 10 77
lbt@sportsfiskerforbundet.dk